

Έρευνα για το ψευδοφάρμακο (εικονικό φάρμακο)

Μετάφραση από: Ελένη Ζερβοπούλου (Eleni Zervoroulou) – Φοιτήτρια Βιολογίας, ΕΚΠΑ και Παναγιώτης Κ. Στασινάκης (Panagiotis K. Stasinakis) - Εκπαιδευτικός, Βιολόγος, MEd, PhD, Πανελλήνια Ένωση Βιοεπιστημόνων (PanHellenic Union of Bioscientists).

Παρακάτω παρατίθενται λεπτομέρειες ερευνών από επιστημονικές δημοσιεύσεις, σχετικά με το φαινόμενο του ψευδοφαρμάκου. Οι μελέτες του Πίνακα 1 αφορούν το πώς το χρώμα, το κόστος, η συσκευασία και ο αριθμός των δισκίων μπορούν να επηρεάσουν το φαινόμενο του εικονικού φαρμάκου. Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει αναλυτικά δύο μελέτες οι οποίες σύγκριναν τη δράση του ψευδοφαρμάκου σε ασθενείς που έλαβαν διαφορετικούς τύπους θεραπείας με ψευδοφάρμακο.

Τύπος ψυχοκοινωνικού πλαισίου	Περιγραφή της μελέτης	Αποτέλεσμα
Αριθμός δισκίων	Εστιάζοντας μόνο στα δεδομένα του εικονικού φαρμάκου από πολλές ψευδοφάρμακο-ελεγχόμενες κλινικές μελέτες, φαρμακευτικών αγωγών για έλκος του στομάχου. Ομάδες ψευδοφαρμάκου στις οποίες δόθηκαν δύο δισκία ζάχαρης την ημέρα, συγκρίθηκαν με άλλες στις οποίες δόθηκαν τέσσερα δισκία ζάχαρης την ημέρα. Σε όλες τις κλινικές μελέτες, τα έλκη είχαν διαγνωστεί με σαφήνεια χρησιμοποιώντας κάμερα γαστροσκόπησης μέσα στο στομάχι (Moerman, 1983).	Ο ρυθμός εξαφάνισης των ελκών σε ασθενείς που λάμβαναν τέσσερα δισκία ήταν σημαντικά υψηλότερος από εκείνων που λάμβαναν δύο: ισχυρότερο φαινόμενο ψευδοφαρμάκου παρατηρήθηκε καθώς αυξανόταν ο αριθμός των δισκίων. Οι ίδιες διαπιστώσεις έγιναν σε μια πιο πρόσφατη μελέτη που χρησιμοποίησε ένα διαφορετικό σύνολο δεδομένων (de Craen, 1999).
Χρώμα δισκίων	Πριν από τη διάλεξη μιας ώρας, δόθηκε σε 52 μαθητές ένα ή δύο χάπια ζάχαρης, που είχαν είτε μπλε είτε ροζ χρώμα. Ενημερώθηκαν πως το χάπι που τους χορηγήθηκε ήταν διεγερτικό ή κατευναστικό	Μετρήθηκε η εγρήγορση των υποκειμένων (συμπεριλαμβανομένων του παλμού τους, της αρτηριακής πίεσής τους και του μεγέθους της κόρης τους). Όσα υποκείμενα έλαβαν τα μπλε χάπια

Υποστηρικτικό υλικό για:

Brown A (2011) Just the placebo effect? *Science in School* 21: 52-56.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo

	(Blackwell et al, 1972).	εμφάνισαν μειωμένη επαγρύπνηση σε σχέση με αυτά που έλαβαν τα ροζ χάπια. Το αποτέλεσμα αυτό ίσως αντικατοπτρίζει την πολιτιστική σημασία αυτών των χρωμάτων: το μπλε σημαίνει ηρεμία ενώ το κόκκινο δράση. Επιπλέον, δύο χάπια ζάχαρης ήταν αποτελεσματικότερα από ένα.
Συσκευασία δισκίων	835 γυναίκες με κεφαλαλγία, υποβλήθηκαν σε θεραπεία με ασπιρίνη ή χάπια ζάχαρης. Τα χάπια ήταν συσκευασμένα είτε σε ένα κενό-άγραφο κουτί, είτε σε ένα κουτί που ανήκει σε μία ευρέως αναγνωρισμένη μάρκα (Bratihwaite and Cooper, 1981).	Όπως ήταν αναμενόμενο, η ασπιρίνη είχε μεγαλύτερη επίδραση στην κεφαλαλγία απ' ό τι τα χάπια ζάχαρης. Αλλά η επίδραση τόσο της ασπιρίνης όσο και των εικονικών χαπιών, ήταν σημαντικώς υψηλότερη σε όσες ασθενείς πήραν χάπια από τις επώνυμες συσκευασίες. Αυτό δείχνει τη σημασία των προκαταλήψεων για τη φαρμακευτική αγωγή που λαμβάνουμε.
Κόστος δισκίου	Ένα χάπι που υποτίθεται πως περιείχε ένα νέο παυσίπονο χορηγήθηκε σε 82 άτομα. Στα μισά άτομα αναφέρθηκε πως το κόστος του χαπιού ήταν \$2.50 και στα άλλα μισά ότι κοστίζει \$0.10. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να βαθμολογήσουν το επίπεδο του πόνου που ένιωσαν από ηλεκτροσόκ στον καρπό, τόσο πριν όσο και μετά τη λήψη του χαπιού (Waber, 2008).	Η μείωση του πόνου ήταν μεγαλύτερη σε εκείνους που έλαβαν το πιο ακριβό χάπι. Φαίνεται ότι υπάρχει μια σχέση μεταξύ της τιμής και της επίδρασης του εικονικού φαρμάκου, αντικατοπτρίζοντας την πεποίθησή μας ότι αν κάτι κοστίζει περισσότερο είναι πιθανό να είναι υψηλότερης ποιότητας.

Πίνακας 1: Πώς το χρώμα, το κόστος, η συσκευασία και ο αριθμός των δισκίων επηρεάζουν το φαινόμενο του εικονικού φαρμάκου

Υποστηρικτικό υλικό για:

Brown A (2011) Just the placebo effect? *Science in School* 21: 52-56.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo

Σύγκριση θεραπειών	Περιγραφή έρευνας	Αποτέλεσμα
Χάπια και ενέσεις	Μελετώντας τα δεδομένα ψευδοφαρμάκου από 22 κλινικές μελέτες για να συγκριθεί η επίδραση των ενέσεων με θαλασσινό νερό σε σχέση με τα χάπια ζάχαρης για την θεραπεία της ημικρανίας (Kleijnen, 2000).	Οι ενέσεις με θαλασσινό νερό ήταν πιο αποτελεσματικές από τα χάπια. Αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή μια ένεση είναι μια πιο δραματική μορφή θεραπείας και έτσι οι ασθενείς αναμένουν ότι θα έχουν καλύτερο θεραπευτικό αποτέλεσμα.
Χάπια και βελονισμός	Σε 270 άτομα που υπέφεραν από πόνο στο χέρι, δόθηκε είτε ένα χάπι ζάχαρης που τους είπαν ότι είναι αναλγητικό, είτε υποβλήθηκαν σε ψευδο-βελονισμό στον οποίο η βελόνα καρφώθηκε αντί να διατρήσει το δέρμα (Kaptchuk, 2006).	Ο ψευδο-βελονισμός ήταν η πιο αποτελεσματική μέθοδος ανακούφισης από τον πόνο. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το δράμα και το συγκριτικά υψηλότερο επίπεδο επαφής ασθενούς-γιατρού, που συμμετείχαν στο βελονισμό.

Πίνακας 2: Πώς ο τύπος θεραπείας επηρεάζει το φαινόμενο του ψευδοφαρμάκου

Αναφορές

Blackwell B, Bloomfield SS, Buncher CR (1972) Demonstration to medical students of placebo responses and non-drug factors. *Lancet* **1**: 1279-82. doi: 10.1016/S0140-6736(72)90996-8

Branthwaite A and Cooper P (1981) Analgesic effects of branding in treatment of headaches. *British Medical Journal (Clinical Research Education)* **282**: 1576-8. doi: 10.1136/bmj.282.6276.1576

de Craen AJ (1999) Placebo effect in the treatment of duodenal ulcer. *British Journal of Pharmacology* **48**: 853-860. doi: 10.1046/j.1365-2125.1999.00094.x

Moerman DE (1983) General medical effectiveness and human biology: placebo effects in the treatment of ulcer disease. *Med Anth Quarterly* **14**: 3-16. doi: 10.1525/maq.1983.14.4.02a00020

Kaptchuk T (2006) Sham device versus inert pill: randomised controlled trial of two placebo treatments. *British Medical Journal* **332**: 391-394. doi: 10.1136/bmj.38726.603310.55

Kleijnen J (2000) Placebo effect in the acute treatment of migraine: subcutaneous placebos are better than oral placebos. *Journal of Neurology* **247**: 183-188. doi: 10.1007/s004150050560

Υποστηρικτικό υλικό για:

Brown A (2011) Just the placebo effect? *Science in School* **21**: 52-56.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo

Waber RL et al (2008) Commercial features of placebo and therapeutic efficacy.
Journal of the American Medical Association **299**: 1016-1017. doi:
10.1001/jama.299.9.1016

Υποστηρικτικό υλικό για:

Brown A (2011) Just the placebo effect? *Science in School* **21**: 52-56.
www.scienceinschool.org/2011/issue21/placebo